Lösnummerpris: 15 öre.

TIDEVARVET

N:r 1—2. 5 jan.

N:r 1—2. 5 årg. 1927

Tidevarvet N:r 1-2

Vår ledande artikel ägnas Årsskiftet.

•

Honorine Hermelin fortsätter i detta nummer en studie över Den nya skolan och den gamla.

•

Författaren Artur Möller skriver med anledning av en uppmärksammad dom Ett kraftigt memento.

•

Borgmästar Lindhagens medryckande och idérika bok, "På vikingasträt i Västerled", anmäles i artikeln Från 1914 års idéer till de fjorton punkterna av *R. H.*

•

Den kända signaturen Vagabonde har till jul utgivit en liten märklig bok, "Vad en gift kvinna bör veta", vilken anmäles av Ellen Michelsen.

•

I den danska tidningen Politiken har stått en redogörelse för det danska rättsförbundet, det unga parti, som vid de sista valen i % ojämförligt mest ökade sitt röstetal. Denna redogörelse, Vad vill rättsförbundet? som är skriven av lektor Viggo Bredsdorf, återges med några förkortningar.

•

Vi öppna under rubriken

VAD SOM KAN HÄNDA

en spalt för bilder ur livet, händelser och iakttagelser. Det må vara ett observandum att något bör ändras eller att något är att glädjas åt.

Vi hoppas att vår läsekrets mätte bidraga till spaltens mångsidighet.

Tidevarvet

börjar med detta nummer sin

femte årgång.

Då vi inför detta årsskifte söka sammanfatta vad Tidevarvet vill, bliva orden i stort sett desamma som i dess första prenumerationsanmälan.

Tidevarvet är en politisk veckotidning och redigeras av kvinnliga krafter. Den vill vara en mötesplats, där män och kvinnor söka att radikalt, d. v. s. förutsättningslöst och från grunden, taga upp samhällets frågor och där de jämbördigt strida för ett förverkligande av den uppfattning, som erkänner var människas lika rätt i samhället och var människas lika plikt mot detta samhälle.

Vilka områden vill Tidevarvet draga inom sin intressesfär? Vi räkna icke upp dem, ty vi eftersträva icke uppdelning i områden. Strängt taget finns det icke en från mannens skild kvinnans värld, lika litet som en från politikens och samhällets skild litteraturens, konstens, dramatikens, religionens eller spekulationens värld. Det finns blott en enda andens värld. Och det är där som striden står.

En ny roman av Elin Wägner kommer att under 1927 som följetong införas i Tidevarvet.

Då postverket icke befordrar det nya årets tidningsförsändelser före nyår, hunde årets Tidevarvet N:o 1 ej utsändas i första veckan. Redaktionen har därför funnit bäst att i denna vecka sammanslå n:r 1 och 2 till ett dubbelnummer.

Den nya skolan och den gamla.

Efter en målning av Correggio. Första hälften av 1500-talet.

II. Inför verkligheten.

Ecklesiastikministern har lätit veta, att en kungl. proposition i skolfrågan kommer att föreläggas årets riksdag; överstyrelsens chef, generaldirektör Bergqvist, har i radio yttrat sig om skolans och hemmets uppfostran; en strid om kompetensen att handleda särskilt gossar har med anledning av en lönefråga blossat upp mellan den manliga och kvinnliga folkskollärarkåren; "kvarsitteriet i folkskolan är sedan länge ett omtyckt ämne att diskutera på föräldramöten", det är "ett olöst problem" enligt N. D. A. Stödestriden har trots ecklesiastikministerns "förlikning" börjat glimma igen. Ja — nog är skolfrågan brännande!

Och ändå ha vi säkert aldrig sett i ögonen hur brännande den är! Att den verkligen och bokstavligen gäller det uppväxande släktets öden. Att den i viss grad — i hur hög grad kan vi aldrig genomskåda, är avgörande för var och en av dessa uppväxande människors sätt att bära och uthärda sitt liv, att taga sina uppgifter, att upprätta rangordningen bland livsvärdena. Och i samma omätliga grad är den ansvarig för hur släktet skall lösa sina livsfrågor. Vilken del har vår fostran i vad det blir av Correggios barn, av barnen, som himmelriket hörer till?

Det är icke rimligt att 380 riksdagsmän skall lösa skolfrågan. Det är en skriande orimlighet (liksom så mycket annat som lagts på deras axlar, där må finnas aldrig så mycket sakkunskap och föregående utredningar) att däriifrån skall bestämmas hur många kristendomstimmar i veckan ett barn skall ha för att bli en kristen människa. Ty det är ju ändå målet! Det är en orimlighet att de skall bestämma om inträdesfordringar och "timplan", om friluftsövningar eller "obligatiga skolämnen".

Därför kan vi blott hoppas, att de skall besjälas av insikten, att det inte gäller att bland Skolsakkunniges 40 olika tim- och kursplaner välja de bästa, utan att det gäller ha mod att stryka dem alla och göra en skolform så vid och rörlig, så tillgänglig och öppen, att över densamma kan i anda och sanning skrivas de ord, som enligt Carlyle är innebörden i varje verklig revolution, den revolution, som ständigt behövs: *"Giv det redskap åt var och en, som han kan bruka."*

Och detta skulle gälla både lärare och elever!

En skola med frihet under ansvar, d. v. s. med inspektion, som tillika vore inspiration, och med kamp för livet! En skola, där möjligheterna till fortbildning aldrig tog slut, vare sig för lärare eller elever. Och så en "skolpenning" åt varje barn eller människa, istället för avgiftsfria skolor, en skolpenning att uttagas för vilken skola det vara må, "statsskola" eller privatskola, och som fanns kvar att uttagas under en senare, vaknandets period i livet, om den fått ligga under en föregående.

Säkerligen vore det en vinst med långt mindre "obligatorisk" skolgång. De krafter, som ovillkorligen bådas upp till tvekamp under dess tryck och mottryck, kan användas i bättre tjänst.

Ej för att belysa denna sista sats, men för att belysa skolfrågan i dess helhet — låt oss gå till lektor Oscar Olssons bok om Demokratiens skolväsen. Den ger först en ytterst intressant liten historik för Amerikas vidkommande över den rörelse, som vi kallat den nya skolan.

Reformrörelsen i Amerika har föregätts av en agitation i riktning emot att alla barn borde få del även av den högre skolan, ej blott av den verkligt för alla gemensamma bottenskolan. Agitationen har för allt flera stater (särstaterna ordna ju sitt skolväsen var för sig) mynnat ut i skolpliktsålderns höjande från 14 till 16 år. I samband därmed ha de vanligaste skolformerna blivit 6-årig bottenskola och därpå en 6-årig högre skola i två 3-årsavdelningar. Även den lägre av dessa har avslutande kurser (motsvarar alltså ungefär vår mellanskola). Den högre för upp till universitetet, vars första två år dock närmast motsvaras av våra högsta gymnasieklasser. Rörelsen för att alla skola genomgå även den sista, högre skolan fortgår alltjämt.

Emellertid har denna rörelse, som daterar sig ungefär från sekelskiftet, ej givit endast frid och fröjd. Det var ju egentligen självklart, att den skulle föra med sig besvärligheter: kvarsitteri och kuggningar i ondlighet bland det "ogallrade" materialet. Och ändock ett skri, särskilt från universiteten, över nivåns sjunkande! Så försöktes med skarpare åtstramning i klass-skarvarna och vid avgångsexamen.

Förbittring från föräldrarnas sida över de odugliga lärarna, som blott kunde kugga och sätta kvar, men ej hjälpa fram!

Det kan betraktas som Amerikas medborgerliga myndighetsinsegel, säger lektor O. att den tanken aldrig ens diskuterades, inte av skolorna, inte av universiteten, inte av de politiska partierna, att man borde nöja sig med en kortare skoltid för den stora massan av barn, åt-

(Forts. å sid. 6).

"Lika barn leka bäst".

Jag tror, det gäller huvudsakligast "stora" barn. De små äro mera storsinnade, de ser inga skillnader. Det är först, när vi blir stora, som livet snävar till gränserna, indelar oss i klasser, sätter etiketter på oss. Men det är säkert i leken, man söker sin like! Arbetet driver människor av olika slag tillsammans; det stör ingen. Men när man söker sig ut till något annat än det dagliga ofta enahanda tvånget, dit där ens håg och lust drar, då vill man ha goda kumpaner — likasinnade, likatänkande.

• •

Jag har en vän härnere i södern, som har en underlig vurm. Hon samlar "föreningar". Överallt där hon ser eller hör om en förening, noterar hon dess namn och för in, vad hon vet om den, i en stor bok. Jag sitter nu och bläddrar i en diger lunta, ett underligt "document humain"... I denna världstad, där förut 12 nationer med sina olika rasegenskaper, språk och religioner samlats under en stat, där kriget och krigets följder kastat boll med människors öden., där söker sig än mer de lika "barnen" tillsammans för att "leka". Och det bildas tusentals föreningar. — Här finns politiska och nationella sammanslutningar, spelklubbar, dans- och sportföreningar, litterära samkvämn. Men också andra mera rörande, vittnande om ensamma människors flykt från ensamheten. — Härmed några utdrag ur hennes bok.

•

Caféet "Zum Auge Gottes" är proppfullt. Det är lördagskväll, men trots det har caféet inte sin vanliga glada prägel av livlig konversation, höjda röster, skratt och sång. Alla människor viskar. Vi frågar, vad som är fatt? Kyparn gör ett tecken inåt salen. Ett stort sällskap uppfyller mer än halva caféet. De tycks tala ivrigt med varandra, men ej ett ljud hörs. Blott händerna är i ständig rörelse. Över dem alla hänger ett stort plakat. "Föreningen de dövstummas lördagssamkvämi caféet "Zum Auge Gottes". Det gör ett så egendomligt intryck. Vi kommer oss inte heller för att höja rösten, utan börjar också att viska. De dövstummas ögon glänser, de se sig belåtna omkring. I kväll är det de, som äro i majoritet, det är vi andra vanliga dödliga, som ej höra hit. Man förstår, vad det ger dem för en berusande känsla, att en gång i veckan lyftas upp ur sitt mörker och få vara bland de utvalda.

•

När man ofta vill höra god musik, har man inte råd att sitta i bänk på tredje radens översta hylla. Det är lyx. Det måste bli ståplats, fjärde radens galleri. Det finns också de, för vilka även priset för denna ståplats betyder försakande av kvällsmaten. "Operans fjärde radens gallerister" har bildat en förening. Det sägs att ingen sans finns en sådan musikentusiasm som i denna förening, ingenstans finner man en bättre och säkrare musikkritik. Den konstnär, som funnit nåd för "fjärde radens gallerister", kan sägas ha gjort sin lycka.

•

I närheten av ett av de stora furstliga slotten ligger ett litet mycket enkelt caféhaus. Förut var det huvudsakligast besökt av kuskarna, som väntade utanför slottet. I detta har "Fördettingarnas klubb" sitt säte. Här träffas de till ett parti bridge och en kopp turkiskt kaffe ett par gånger i veckan. De kalla sig själva med fin humor "Mumienklubben". De är egentligen döda, deras liv har för länge sedan upphört. Excellenser, fältmarskalkar, höga hovmän. Damer med snöd midja och höga hårvalkar. Det hela har en fläkt av franska revolutionens ancien regime. Man leker en förgängen tid. Titlarna smeker, kortspelet rör sig om höga summor — den gamla valutan. — Man vinner ett par tusen kronor. — Men ack, det är bara lek. När man går ut igen i den kalla och kärlekslösa världen, räcker ej ens de tvåtusen kronorna till en spårvagn. Och den titel, som förr öppnade alla portar, har förlorat sin magiska kraft.

Wi n. Dec. 1926.

Elsa Björkman Goldschmidt.

Husmoderns arbete

består till icke ringa del i utväljandet av de bästa inköpskällorna. För livsmedel är valet lätt. I våra 172 butiker gäller principen *högsta kvalité till lägsta pris.*

Konsumtionsföreningen Stockholm m. O.

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1, 2 tr., Stockholm.

REDAKTÖR:
Elin Wägner.

Mottagningstid kl. 10—11.
Telefon Norr 48 42.

EXPEDITION:
Telefon Norr 282 43.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m.

PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6:—, halvår kr. 3:50, kvartal kr. 2:—. Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:
I text .... 20 öre per millimeter
Textsida eller särskilt begärd plats .... 22 öre

Rylander & Olssons Boktryckeri
STOCKHOLM 1927.

Årsskiftet.

Vid det sista sammanträdet på året inom styrelser och nämnder, stämmor och fullmäktige är det brukligt, att alla tacka varandra för det gamla året. Man prisar det goda samarbetet, det utmärkta resultatet och de lyckliga förhållandena. När man sedan återvänder till ensamheten, kan det hända, att man tänker efter och inte finner allt så väl beställt. Det kanske t. o. m. varit ett år av idel missräkningar och besvikelser, och man tycker det hela ser rätt så bedrövligt ut.

Detsamma kan nog sägas om riket som helhet. Det är gott med helgstämning, den är nödvändig för att värma upp och lysa, men så kommer den gråkalla vardagen igen, som obarmhärtigt låter verkligheten framstå, sådan den är.

Året 1926 är intet märkesår i svensk historia eller svensk dagspolitik. Dess bättre ha inga större olyckor inträffat, men inte heller har man några framsteg att påvisa. Det har förekommit regeringsskifte. Men det hör till dagordningen i alla länder. Det har varit landstingsval! Men val är icke något, som befordrar framsteg, även om den s. k. majoriteten därur hämtar s. k. framgångar. Att importsiffran för varje år överstiger exportsiffran talar inte om ett land i välstånd. En hög budget och stora skatter äro ingen borgen för, att det finns något att taga av. Icke heller överflödet och lyxen, lysande fester och storslagna byggnader, som dölja mycken nöd och elände.

Ur kvinnosynpunkt har året två segrar att anteckna, den ena är verklig och betydelsefull — fröken Hesselgrens återval till första kammaren —, den andra är betecknande för tidsläget och i annan bemärkning betydelsefull — det var, att motionen angående undersökning om inskränkning av gift kvinnas tillträde till statstjänst i andra kammaren föll på ett par röster. Ett par röster, ja, så ligger det till, så nära hotade faran och kan således lätt komma igen. Ty reaktionen drar i härnad särskilt mot kvinnorna och denna reaktion finns inom alla partier. Men även om man alltemellanåt läser föråldrade inlägg, som förfäkta, att kvinnor ej ska delta i samhällsarbetet (exempelvis då G. H. T. predikade mot kvinnliga domare i höstas) så är dock denna kamp mot kvinnorna ytterst och innerst en kamp om penningen. Oförställt trädde det fram då drätselkammaren i Hälsingborg — av sparsamhetsskäl — föreslog en indragning av dyrtidstilläggen till lärarinnorna i de förberedande klasserna i stadens privata flickläroverk. Det skulle inte medföra större inbesparing än 11,000 kr. eller 2 öre pr bevillningskrona. Men för vederbörande vore detta en minskning från en lön av 2,400 kr. till 1,500 kr. pr år. Detta anfall kom från socialdemokraterna, som i de enskilda flickläroverken se, ej privatskolor, utan överklasskolor, men det är i alla fall hänsynslöst och föga följdriktigt att låta hämnden gå ut över respektive löntagare, därtill de lägst avlönade. Malmö stad har också givit sitt bidrag till kampanjen, på ett sätt som senare kommer att refereras i Tidevarvet. Här gäller det gift kvinnas ställning. Det är inte enbart i Sverige ett sådant förhållande råder. I Köpenhamn har anordnats utbildningskurser i skatteteknik m. m. för skatteväsendets befattningshavare, och dessa kurser skola sedan ligga till grund för befordran. Men de anordnas endast för män. I sanning en mycket enkel väg!

Ja, det är penningen det gäller! Och 1926 har ytterligare skärpt striden om penningen. Ett land i skuld! Och dess medborgare i skuld. Och i kamp om penningen. Är det då pengar vi främst av allt ska önska för år 1927? Knappast! Väl en god bärgning och goda hem åt alla. Dock vad vi först och främst önska, det är moraliskt mod och rätts- och ansvarskänsla.

Kan vårt land hoppas detta av oss? I annat fall måste det säga till oss vad som i föregående nummers ledare citerades ur Carlyle's Morrisons piller såsom svar på frågan: "Vad är att göra?" — *"Av Er, för närvarande nästan ingenting."*

Kvinnorna och pensioneringen.

Vid 1926 års riksdag framfördes i båda kamrarna av riksdagens kvinnliga ledamöter motioner, syftande till en lika fördelning mellan äkta makar av dem på den gemensamma inkomstens grund påförda pensionsavgifter samt införande av samma beräkningsgrunder för mäns och kvinnors avgiftspensioner.

Motionerna föllo. Samtliga kvinnoföreningar gjorde med anledning härav uttalande i motionernas riktning — Frisinnade Kvinnors Riksförbund på extra centralstyrelsemöte den 16 maj 1926.

På Fredrika-Bremerförbundets initiativ tillsattes ett arbetsutskott med representanter för samtliga kvinnoföreningar, som sedan insamlat uttalanden, till antalet 179, vilka nu inlämnats till Kungl. Maj:t med hemställan att proposition i frågan måtte föreläggas årets riksdag.

Hyperboréernas hymn till Solen.

För Tidevarvet av JEANNA OTERDAHL.

Helios, strålande gud, som fordom dagligdags körde
fram över himmelens valv, när den rosenfingrade Eos
öppnat gryningens port, och silvervingade stjärnor
lyktat sin luftiga färd, och månen bleknat däruppe.
Helios, människors vän, livgivande, mäktige ande,
du vars väsen av eld, är skapande snille och dådkraft,
du som förbarmande ser till minsta kryp, som i undran
ömkligen krälar framåt, och ger av din ande åt alla.
Helios, vart har du styrt den ljusomflammade vagnen?
Färdas den fjärran från oss i nya himmelens ängder,
aldrig befarna förut av det frustande, vingade spannet?
Sjönk den att evigt bli kvar i Okeanos skummande flöden,
eller, vad troligast är, står den kvar i sitt präktiga lider
borta i österns värld, där spannet i stallarna stampar,
ivrigt längtande ut till de blå, de älskade fälten,
medan du själv i vrede har dolt din strålande panna?
Phoibos, vad vållar din harm, vad ha väl vi arma förbrutit,
att du platt har förglömt hur vårt liv med ditt hänger samman?
Lyft din panna och se mot det töckniga yttersta Thule!
Se hur det land som oss gavs av Gaia, den mäktiga modern,
liknar ett Hades, av skuggor bebott, där dimmorna aldrig
skingras av ljus, förrn de tätna igen i det nattliga mörkret.
Tung som Sisyphos sten blir vår dagliga gärning, och fåfängt
som Dannaidernas verk blir vårt verk, där vi treva i töcknet. —
Minns, o vredgade gud, hur de gåvor oss bragtes i vaggan
voro en mjältsjuk tyngd och en vefull oro, men därtill,
skygg, bevingad och klar, en gränslös längtan till ljuset,
ofta icke förstådd, ej anad ens utav många.
Hör ur mörkret vår bön, förgät din vrede och visa
klart din himmelska makt i himmelsk barmhärtighet! Ingen
gud är större än den som är stor i slösande mildhet? —
Giv åt horernas flock befallning att föra ur stallet
gnäggande fålarna ut, bestig den skimrande vagnen,
smidd av Hefaistos en gång, och fatta de smidiga tömmar,
fatta din pikstav och kör i mäktig, svindlande stigning
upp över himmelens valv, som vidgas och blånar omkring dig.
Ack, då hinner också till oss i Boreas' fjärran
kyliga nejder ditt ljus, och dimmorna lätta och lyfta.
Värmande strålar nå ner, det spirar ur mullen, och stela,
krokiga lemmar få kraft att rätas, och pannorna klarna,
ögonen glänsa på nytt, och livet sjuder och stiger
högt som en mäktig kaskad ur dolda källor i djupet.
Allt i oss som av släkt med himmelen andas befriat,
tyngden förgätes, och oron förgår, och vår eviga längtan
spänner sin vinge till flykt, och lyfter oss med sig i flykten.
Runt om oss lever sitt darrande liv den nordiska våren,
spröd, förgänglig och ljus, med bud om en starkare sommar. —
Kom då, o Helios, kom, livgivande, mäktige ande,
du vars väsen är eld och skapande snille och dådkraft,
kom och väck dina barn ur dödens dvala till livet!

Tidevarvets
Rådfrågningsbyrå
för föräldrar
Slussplan 1 II
torsdagar 9.30—10.30 f. m.

Mathilda Staël von Holstein
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Malmtorgsgatan 3, *Stockholm.*
Telefon 244 88, Norr 244 19.
Familjerätt. Hyresärenden. Testamenten. Bouppteckningar. Förfrågningar från landsorten besvaras omgående.

EVA ANDÉNS Advokatbyrå
Inneh. Eva Andén. Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Lilla Vattug. 14. Tel. 75 76, Norr 183 56.
STOCKHOLM.
SPECIALITET: Familje- och arvsaker, Boutredningar och testamenten, förvaltningsuppdrag.
Även skriftliga förfrågningar.

Advokat Hugo Lindberg
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Norrlandsgatan 8— 10, Stockholm.
Tel. 147 99. N. 101 50.

Doktor Inez Laurell
Sibyllegatan 9 - Sthlm. Tel. 741 71.
Homeopatisk behandling
Tid för mottagningen beställes per telefon, helst 9.30—10 fm.

Doktor Fåhræus
Hår- & Hudsjukdomar, Nervsjukdomar
Karlavägen 48, Stockholm.
Mottagning enl. överenskommelse per tel 707 18, kl. 10.30—12.

ASTRAS
Barnpuder
Antiseptiskt ströpulver mot hudlöshet och sårnader hos spädbarn. Helande och smärtstillande vid liggsår, skavsår och dylikt.
Burk med strölock
Kronor 1:—
Försäljes å apotek och i tekniska affärer

Medicinsk och Elektrisk Hår- och Ansiktsbehandling
Bortt. av vårtor, bruna fläckar, liktornar med violetta strålar. Gen. hårväxt bortt. med elektrolysbehandling. Manicure, Pedicure för damer och herrar.
HILDA JONSON
Götgatan 18. Tel. S 332 99 *Stockholm*

Engelbrekts Sjuksköterskebyrå
anskaffar sjuksköterskor och barnsköterskor. Valhallavägen 18, II, Stockholm
Tel. 861 81. N. 241 13

Vita Korsets
Sjuk- o. Operationsavdeln.
Brunkebergstorg 11 (f. d. Florag. 12).
Tel.: Förest. N. 12 50, Avd. 97 56.
Obs.! Ej ändrade telefonnummer.
Se katalogen

Fru Emma Holmin
Manicure, Fotbehandling, Frostskador behandlas. Hygienisk ansiktsbehandling med Massage, Elektricitet, Violetta strålar och Vibrator. Cremer m. m. till salu.
Lästmakaregatan 8. Tel. Norr 235 80

Promenadskor och Kängor samt finare inneskodon av bredare och smalare typ, med låga klackar eller best. utan klackar, utarbetade av Sv. Kv. Centr. Förb. för Fys. Kultur och tillverkade av Eslövs Skofabriks Akt.-Bol. finnes och kan beställas i
Anna Ahlströms
MANUFAKTUR o. KORTVARUAFFÄR
Götgatan 95 - Stockholm — Tel. Sö. 311 84

Så lediga skall tårna ligga i skon.

Mot rynkor
Crème Anti-Rides Lybros du Dr. Byl,
absolut tillförlitligt medel mot rynkor. När och fyller ut rynkor kring ögon, pannan o. mungiporna. Massor av erkännande. Pris 4:50 + porto.
Till landsorten mot postförskott.
A.-B. FRANSKA PARFYMMAGASINET
Hamngatan 5, mitt emot Nord. Komp.

Svenska Pianofabriken

Pianinon
Eleganta, Fyllig ton, Behaglig spelart.
Ombud antages.
Utställning: Drottninggatan 57, I
Stockholm. Tel. Söd. 28 28

En gedigen boksamling
— utan kännbar kostnad —
kan envar förskaffa sig. Verk av de främsta in- och utländska författare. Synnerligen lämpligt för studiecirklar.
Tillskriv
Red. Gösta Lindberg,
Centralplan III — Gävle.

Fil. Dr. Naima Sahlbom
Laboratorium
för
Precisionsanalyser
Radioaktivitetsmätningar å mineral, hälsovatten m. m.
Eriksbergsgatan 13 - STOCKHOLM.
Tel. 33 72.

Varför ej köpa Antikviteter
när de ej äro dyrare än nya saker?
Billigast hos Janséns, Birger Jarlsg. 1.

Vårterminen börjar 19 jan.
Mariannelunds Praktiska Skola
— 24:de läsåret —
I Realskolan beredes till realskolex. på 1½ år.
I Gymnasiet till studentex. på 3½—4 år fr. folksk.
I Handelsskolan utbild. för affärsb. Moderna metoder.
I Husmodersskolan meddelas omsorgsfull underv. i enkl. o. finare matl., *handarbeten o. konstvävn.* Sommarkurser i språk o. matem. — Synnerligt låga kostn. — Prospekt omg. fr. rektor Gottfr. Gustafsson.

SÖDERMANLANDS
ENSKILDA
BANK
Solidarisk Bank. Grundad 1865.
Depositions-, Kapital- & Sparkasseräkning
mot högsta gällande ränta

Kurs i skridskoåkning

för damer (särskilt konståkning)

anordnas av Svenska Kvinnors Centralförbund för Fysisk Kultur (S. K. C. F. K.)

LEDARE: Gymnastikdirektör fru Ragnvi Torslow-Lundgren.
PLATS: Matteus folkskolas inhägnade skridskobana.
BÖRJAN (om vädret tillåter): 14 jan. 1927. Pågår tisdag och fredag kl. 4—6 e. m.
PRIS: 10 gånger 10 kr.

Anmälan före 12 jan. till fröken Elin Falk, Narvavägen 30, 4 tr.

Ett kraftigt memento.

Anno 1926 begav det sig i Sverige, att en kreaturshandlare blev dömd till två års och en månads straffarbete för att han spritt venerisk smitta. Under en del av den tidsperiod, som han plägat sexuellt umgänge, hade han stått under observation och haft goda skäl att anse sig behäftad med syfilis. Under den följande hade han genom sin läkare haft full visshet, att så var fallet.

Utslaget väckte i vida kretsar en häpnad, som nog på sina håll gränsade till bestörtning. Över två års straffarbete för en sådan förseelse! Man hade väl aldrig hört på maken. Visserligen visste ju litet var, att "Lex Veneris" stadgade straffpåföljder för bristande hänsyn till medmänniskors hälsa och välfärd. Men i praktiken var naturligtvis detta en lag, trodde man, som i stort sett endast skulle tillämpas gentemot prostituerade kvinnor och deras vederlikar.

Män och kvinnor, som råkat illa ut efter ett snedsprång, anmodas av läkaren att uppge namn och adress, eller i brist härpå, signalement och andra omständigheter, som kunde leda till den skyldigas identifiering och bestraffning. Uppgifter som naturligtvis mer än villigt lämnas, i den mån det är möjligt.

Det spordes också snart, att de nya åtgärderna visat sig rätt effektiva. Syfilis var på retur i Sverige. Dermatologernas uppoffrande arbete på att såga av den gren, på vilken de suttit, bar goda frukter, utan att man kunde förevita dem några taktlösheter mot deras klientel.

Till allmänhetens kännedom kommo endast enstaka fall, då privatpersoner blivit dömda för spridandet av venerisk smitta. Med så mycket mera obeveklig stränghet tycktes det, att man förfor gentemot de offentliga kvinnorna, som ju måste anses som de egentliga smitthärdarna, och där inga hänsyn till samhällsställning och andra förmildrande omständigheter behövde komma i fråga.

Men så föll alltså, i november 1926, den hårda domen över den lättsinnige kreaturshandlaren — och allmänhetens ögon öppnades.

Det kunde säkerligen vara ganska givande att analysera de historiska och psykologiska förutsättningarna för den överraskning, som denna dom framkallade — inte minst hos delinkventen själv. (Han dröjde ej heller att överklaga den!). Men utrymmet medger blott en antydan.

Det finns den dag i dag är i vårt kära fosterland tusentals män, utgångna ur goda hem, med aktade namn och vårdad uppfostran, för vilka en handling sådana som en stöld eller ett underslev helt enkelt ligger utom det tänkbaras sfär. Men en liten oförsiktighet gentemot en varelse, som omisstänksamt skänker eller säljer sin kropp — den är ju så ursäktlig — särskilt i senare fallet! Så ha andra handlat i århundraden före dem, utan att därför ha behövt avstå från anspråket på att anses som goda medborgare, ja gentlemän!

Bestjäla en medmänniska för att stilla sin törst och hunger — det gör endast en grov brottsling. Men infektera henne med en sjukdom, som kan ödelägga hennes liv, hennes hälsa, ja hennes själ — och skänka denna kärleksgåva under famntag och judaskyssar — det låter sig mycket väl förenas med ostrafflig vandel och medborgerligt förtroende!

Det är denna uppfattning, i vilken den omtalade domen bör ha satt in en murbräcka. Den står för mig som en av de mest glädjande och uppbyggliga tilldragelserna i vårt land under det förflutna året. Inte därför att jag tror kreaturshandlaren vara en större brottsling än tusentals andra ambulerande don Juaner av halvherretyp, som just i sin hänsynslöshet ha ett av de bästa vapnen mot enkla och oerfarna kvinnosjälar! Att följderna av hans bedrifter sträckt sig över en hel värmlandssocken kanske inte ens kan betraktas som en försvårande omständighet. Snarare nödgas man till äventyrs därav dra den slutsatsen, att det sedliga tillståndet ute i bygderna inte är så mycket bättre än i huvudstaden, ehuru bruket av hygieniska försiktighetsmått ännu äro mera okända.

Nej, det glädjande ligger i, att ett exempel omsider statuerats. Ett prejudikat har tillkommit, ägnat att inskärpa, att en sådan vårdslöshet är likställd med ett grovt brott. Det är inte bara kreaturshandlaren, som under ett par års vistelse inom fängelsemurarna får god tid att tänka lite närmare över de sexuella problemen, sedda i sitt oundvikliga samband med de sociala. En sådan dom har en märklig förmåga att väcka en viss eftertanke även hos personer, som slå dövörat till för de mest upplysande föredrag och de varmaste predikningar.

Den kan komma att inbespara en hel del salvarsan. Och än mer betyder det kanske, att rättskipningen omsider gett eftertryck åt en på samma gång humanare och mera strängt opartisk uppfattning i hithörande ting.

Artur Möller.

"Hustrun följe mannens villkor och stånd."

Ovanstående princip har betecknats som "rätt naturlig under de samhällsförhållanden vi leva." Förvisso är den så. Men därmed är ju ingalunda sagt, att den är god eller riktig. Äro ej även arbetslösheten, prostitutionen och de låga kvinnolönerna rätt naturliga under de samhällsförhållanden vi leva. Men äro dessa företeelser goda eller riktiga för det? Det avgörande är väl ej, huruvida en princip eller en samhällsföreteelse harmonierar med andra dylika, utan om den harmonierar med goda eller dåliga sådana.

Med vilka samhällsförhållanden harmonierar då ifrågavarande princip? — Harmonierar den ej förträffligt med det samhällsförhållandet, att kvinnorna få lägre lön för lika arbete? Så länge hustrurna, delvis eller helt, grunda sin ekonomi på männens villkor och stånd — ej helt på eget arbete — kunna männen givetvis åberopa detta sakförhållande som stöd för högre lön för samma arbete. De kvinnor, som hylla rubrikens princip, äro alltså farliga fiender till principen lika lön för lika arbete. Olika lön för lika arbete harmonierar däremot utmärkt med rubrikens princip.

Harmonierar rubrikens princip ej förträffligt även med rådande lönenedpressande folköverflöd, särskilt med de av detsamma orsakade svårigheterna att skaffa god försörjning genom eget arbete åt döttrarna? Vilken harmoni, när då anmäler sig en fästman med goda ekonomiska utsikter, vilkens villkor och stånd dottern får åtfölja. — Liksom den motsvarande principen "mannen följe hustruns villkor och stånd" utmärkt harmonierar med psyket hos män, som på behändigt sätt önska överflytta andras kapital i egna fickor.

Kunna vi ej alltså komma överens om, att rubrikens princip visserligen präktigt harmonierar med andra samhällsförhållanden, men med dåliga och beklagliga sådana — ungefär som arbetslösheten och prostitutionen göra?

Vad innebär det att gilla rubrikens princip? — Det innebär gillande av, att hustrun delvis eller helt låter sig försörjas och alltså göres beroende av annans understöd, att kärleken fungerar som inkomstkälla, att arbetets ära kränkes, när bästa ekonomi kan nås med föga eller intet arbete, att hälften av den vuxna kvinnliga befolkningen lever efter en ekonomisk norm, som ej ifrågasätter begreppet rättvisa samt att ett system bibehålles, som direkt uppmuntrar till ekonomiska beräkningar vid val av könskontrahent (förryckning av könsurvalet).

— Hur finna en väg bort från dessa förhållanden?

Finnes någon annan väg än: yrkesarbete för hustrurna med full självförsörjning och strängt åtskild ekonomi — i samband med privathushållets slopande? Och utgör ej huvudsakliga medlet härför: barnantalsminskning (i förening med invandringsrestriktioner efter U. S. A:s mönster)?

Barnantalsminskningen möjliggör hustrurnas yrkesarbete därigenom, att, om hustrurna fötts i fåbarnsfamiljer, de kunnat erhålla bättre yrkesutbildning, än om de härstamma från flerbarnsfamiljer. Den möjliggör det även därigenom, att den reducerar hemsysslorna. Den uppmuntrar till yrkesarbete genom stegring av kvinnolönerna. Och den framtvingar genom jungfrulönernas stegring privathushållets försvinnande (såvida hustrurna ej vilja åtaga sig hemmets grovsysslor). Privathushållets försvinnande möjliggör i sin tur yrkesarbetet.

Man invänder: Men hustrun kan ju ej äta, bo, kläda sig och f. ö. leva som ett hembiträde — vilket hon naturligtvis borde göra efter hemarbetets ringa taxering på arbetsmarknaden — om hennes man äter, bor, kläder sig och f. ö. lever t. ex. som bankdirektör. — Nog måste en (i sig själv ej rik) bankdirektörsfru ha det så, om hon blott utför ett hembiträdes arbetsfunktioner (gör hon nu ens det?) såvida hon ej vill bruka kärleken som inkomstkälla. D. v. s. om hon besitter en smula självaktning och rättskänsla.

Barnantalsminskningen kommer dock att på flera vägar motverka den olika ekonomin. Dels topphugger den de höga inkomsterna genom den av lönestegringen orsakade reduceringen av jord- och kapitalräntorna. Dels stegrar den mest de låga lönerna, emedan den största barnantalsminskningen är möjlig bland arbetarklassen. Dels verkar den löneutjämnande mellan könen, emedan döttrarna då kunna ernå en med sönernas jämngod yrkesutbildning. — Vidare skall tydligen segern för principen: lika lön för lika arbete, i många fall avlägsna skillnaderna i inkomst.

Grundsatsen om undvikande av oberättigad ekonomisk vinst för någondera kontrahenten kränkes ej, om föräldrarna vid olika ekonomi lämna olika stora bidrag till utgifterna för barnen. Men de böra ej ärva varandra — arv går till barnen.

Mannen bör ersätta hustrun för hälften av utförd barnskötsel samt för halva den yrkesarbetstid hon förlorar genom barnsäng och barnskötsel. Gottgörelse för hälften av havandeskaps- och födslosvårigheterna kan beredas genom en rekreationsresa eller annan tillfällig förmån.

Utgör ej kvinnosakens mål: en på eget arbete helt grundad god och trygg ekonomi åt kvinnorna? Står ej detta mål i diametral motsats mot principen: hustrun följe mannens villkor och stånd? Bör ej därför denna princips bekämpande vara en av kvinnorörelsens förnämsta grundsatser?

Magnus Lithner.

Kontrollant
Stadskemisten
I
Göteborg.
G. Karl Almström
Fil. D:r

Ej utan svar.

En av Tidevarvets läsare, fil. kand. fru Karin Hammar, skriver till redaktionen:

Jag hoppas, att Tidevarvet inte låter varken överdirektör Bergqvist (radioföredrag) eller doktor Iwan Bratt bli utan svar i resp. frågor.

Skolan talar alltid om att den måste tänka på medborgarutbildningen som mål. Men den glömmer, att den ofta genom sitt sätt att sköta denna utbildning berövar samhället en hel del — visserligen på något sätt svaga men säkert med mera lämplig behandling tillräckligt arbetsdugliga medborgare, som nu i stället bli samhället till mycket mera besvär, än om de hade fått gå framåt efter sina egna möjligheter och i sin egen takt under skolans välvilliga i stället för ovilliga ledning.

Det s. k. "sluttande planet" beträffande disciplinen i hemmet, som hr Bergqvist talar om, betyder nog i själva verket ett stigande plan, då det bygger på något mycket varaktigare och ärligare än den gamla auktoritetsuppfostran, nämligen på individens självdisciplin. Att resultatet av denna slags disciplin kanske icke visar sig så fort som den med yttre tvång åstadkomna, betyder icke så mycket, om vi äntligen kunde få slippa se de vuxna göra allt som barnen icke få göra.

Doktor Bratts synpunkter äro alltigenom "manliga". Spinoza säger, att kärlek är glädje (lust). Man skulle kunna säga "glädje över en annans personlighet". När få kvinnorna i allmänhet denna glädje annat än i de fall, då mannen verkligen anser sig böra vara något annat än bara yrkesman ("ägna sig åt sin livsuppgift" enl. d:r Bratt?)

När mannen verkligen är en personlighet då är nog icke faran för kvinnans "frigiditet" så stor. Och då han genom den hjälplöshet, som är gemensam för oss alla såsom människor, mera vädjar till modern hos kvinnan än till makan, verkar detta också på hennes fysiska instinkter. Detta borde männen oftare betänka.

Med utmärkt högaktning
Karin Hammar.

Hostol bröstkaramell
finnes överallt

ANTOINETTE W. NORDINGS
Eau de Cologne

Rosstorps Pensionat
och Vilohem
Hög och ren luft, lämpligt för konvalescenter. Moderna rum med kallt och varmt vatten m. m. Gott bord till moderata priser, även dietmat. Julgäster emottagas. Tel. Rönninge 258. Fru *Anna Fahlström*

Det bästa småbrödet och kaffebrödet köper man i
Majas Hembageri
Bergsgatan 36, Stockholm
Tel. Kungsh. 54 68
Grahamsbröd o. Wåfflor
10 proc. påbröd lämnas.

FÖRSÄKRING SKÄNKER TRYGGHET
FOLKET
Livförsäkring
SAMARBETE
Brand- Olycksfalls- Garanti-
Bil-försäkring
Kooperationens Försäkrings-Anstalter
Kungsgatan 5 - Stockholm

F:a Emil Bäcklin
GLASMÄSTERI
och RAMAFFÄR
1 AD. FREDRIKSTORG 1
STOCKHOLM
Gott arbete!
Billigaste priser!
Telefoner: Söd. 318 21 & 237 21.

Rylander & Olsson
Bok-, Tidnings- & Accidenstryckeri
Levererar
förstklassiga arbeten såsom
BÖCKER, TIDNINGAR
och AFFÄRSTRYCK
till billigaste priser och på kortaste tid.
STOCKHOLM
Lille Vattugatan 25 - Norr 7606

Skånska Handskmagasinet
Västerlånggatan 55 - Stockholm.
Telefon Norr 141 63.
Stort lager av
HANDSKAR, VANTAR o. STRUMPOR
Etabl. 1819.
Äldsta Handskaffär i Stockholm.
Innehavare Fru Lotten Smith.

Kom ihåg
Barnets Lyckopenning
erhålles genom *Förlossningshem* och *Barnmorskor* samt
DE BLINDAS FÖRENING
Majorsgatan 12 STOCKHOLM

Olga Elmdahl
Modemagasin
Kungsgatan 53, Tel. 108 51
STOCKHOLM

Prenumerera
på Tidevarvet

Från 1914 års idéer till de fjorton punkterna.

"Av livets morgondrömmar
han byggde en vimplad slup
att segla i glitterströmmar
ut över de vida djup."

deklamerar borgmästar Lindhagen efter Viktor Rydberg i inledningskapitlet till sin nyutgivna bok "På vikingastråt i Västerled". Det var till Amerika, som borgmästar Lindhagen för ett år sedan styrde sin vimplade slup såsom representant för Sverige vid interparlamentariska unionens kongress i Washington 1925, en kongress, som beredde vår frimodige och oförskräckte borgmästare ett otal missräkningar.

"På vikingastråt i Västerled" innehåller åtskilligt utöver en ordinär reseskildring. Boken är egentligen en översikt över de problem, som ligga borgmästar Lindhagen närmast om hjärtat, en utläggning av hans starkt ideellt betonade sociala och politiska program. Boken inledes med en femtio sidor lång uppsats om fredsarbetets utveckling och insats, huvudsakligen under och efter världskriget, detta för att giva en bakgrund till det arbete och de meningsbrytningar, som förekommo på kongressen i Washington.

Man har aldrig tråkigt i borgmästar Lindhagens sällskap. Antingen han resonerar världsspråk och Nationernas Förbund, beskriver de fina banketter, varmed amerikanarna mottogo honom och de övriga kongressledamöterna eller biktar sin pinofyllda överfart till U. S. A. har man gång på gång anledning att fröjda sig åt hans fina humor och vassa ironi. Borgmästar Lindhagen har ett eget sätt att skriva och tala om torra och invecklade saker, så att de bli tillgängliga för lite var. Det märker man kanske bäst på hans riksdagsmotioner, som väl läses mer än de flesta andras, fastän våra riksdagsmän tyvärr ännu inte lärt sig uppskatta den praktiska betydelsen av hans i många fall framsynta och riktiga förslag.

"På vikingastråt i Västerled" är sålunda som en helhet en rolig bok, och det är ingalunda ett åsidosättande av bokens övriga delar, om vi i denna artikel så gott som uteslutande uppehålla oss vid den ovannämnda översikten över fredsrörelsen såsom den för oss intressantaste. Vi låta i sammanträngd form borgmästar Lindhagen själv tala med bokens ord.

— Det otroliga inträffade under den svarta veckan i augusti 1914. Fyrarna släcktes överallt och mänskligheten låg plötsligt i mörker. Det greps på alla händer till vapen, och sanningen fick förbud att visa sig. Detta gällde främst de krigförande, men även över de neutrala länderna lägrade sig dimmorna.

Med världskriget började materiens diktatur sin skörd. Dess målsmän försökte till och med att se något stort och vackert uti det, som inträffat. På detta sätt uppstodo "1914 års idéer".

Under krigets framfart tystnade de gamla fredsrösterna. Interparlamentariska unionen, fredsföreningarnas organisation och den socialdemokratiska internationalen bragtes ur funktion och läto icke höra av sig.

Emellertid tog naturen ut sin rätt. Efter den första häpenheten började det åter spira lite smått i sinnena. Trotsiga tankar hollo hemliga sammankomster och en smula förnuft smugglades ut här och var över gränserna. Till och med skyttegravarnas folk kunde räcka varandra brodershänder, när det officiellas representanter icke märkte det.

Dessa vaknande krafter måste skapa nya former för närmanden. Under året 1915 började de taga gestalt mångenstädes. Mellan dem uppstod samtidigt en bestämd skiljaktighet. De så kallade minimi- och maximiprogrammen trädde nämligen åter fram emot varandra såsom ett uppflammande av gamla motsägelser. Minimiprogrammet slogo sig till ro med skumplöjning och former samt uppburos som förut av den övre världen och de befordrade. Maximiprogrammen voro ett uttryck för folksjälens längtan efter befrielse, efter en statskonst, som ville gå till grunden med tingen.

Kriget skapade en särskild kvinnornas fredsorganisation. Deras lidanden såsom hustrur och mödrar var i krigsländerna oerhörda. De fingo ock rycka in i männens arbete, i den mån de senare utkallades till fronterna. Dessa uppoffringar gåvo en oemotståndlig kraft åt kravet på kvinnornas medborgarrätt. Ur denna stämning framgick den internationella kvinnokongressen i Haag den 28—30 april 1915. (Samtidigt bildades även den så kallade Centralorganisationen för en varaktig fred med säte i Haag på initiativ av en fredsförening kallad Anti-Oorlog Raad).

Den omedelbart mest trängande frågan var vid denna tid givetvis att göra slut på kriget. Någon annan utväg kunde ej uppfinnas än medling från de neutralas sida, kvinnorna fordrade därför ständig medling "perpetual mediation". En konferens av neutrala stater borde taga hand om saken. Kongressen själv utsåg för samma ändamål delegerade, nämligen Rosika Schwimmer, Crystal Macmillan, Emilie Blach, Coralie Ramondt-Hirschmann, Jane Addams, Alletta Jacobs och Rosa Genoni.

Dessa besökte därefter en del premiär- och utrikesministrar i både krigförande och neutrala länder i Europa och dessutom presidenten i Förenta Staterna. Även Sverige fick besök. Man gjorde vad man kunde, men kanonerna överröstade fredsrösterna.

Härefter följer en redogörelse för den allmänna svenska fredskongressen i Varberg 1915, under vilken kongress med entusiasm antogs flera resolutioner, vilka tillställdes samtliga staters regeringar och parlament. En nordisk fredskongress i september 1915 i Köpenhamn anslöt sig i väsentliga delar till Varbergsresolutionen.

I samma månad utfärdades ett manifest mot kriget av en socialistisk konferens samlad i Schweiz. Det var undertecknat av representanter för 11 nationer. Bland namnen förekom också N. Lenin.

Den ständiga medlingen och dessa famlande mot en varaktig fred kunna sägas hava varit 1915 års idéer.

Under 1916 fortsatte den holländska organisationen sin verksamhet och även kvinnorna. Företrädesvis var det dock Fordexpeditionen ifrån Nordamerika och den därur framgångna neutrala konferensen i Stockholm, vilka sökte hålla fredstankarna vid liv och på ett verkningsfullare sätt organisera dem. Det var Amerikas själ och penningar i förening, som genom enskild företagsamhet gjorde ett vikingatåg mot Europas förvillelser.

I Amerika uppstod ett stort behov hos en mängd människor att efter förmåga söka göra ett slut på kriget. En ung canadensiska miss Julia Grace Wales skrev ett besjälat upprop, vilket väckte uppseende.

Vid sidan av dessa impulser verkade ungerskan Rosika Schwimmer med sina flammande egenskaper. Hon begav sig till Amerika såsom den sista utvägen. Där lyckades hon vinna besjälade mäns och kvinnors intresse. Bilkungen Ford lovade sin medverkan till en pilgrimsfärd till Europa. Den 3 december 1915 löpte vikingaskeppet ut ur New Yorks hamn, besatt med idealister under ledning av Ford, Rosika Schwimmer, Julia Grace Wales och generalsekreteraren för expeditionen Louis Lochner samt följt av den övre världens ovilja och folkets jubel.

I Norge fick expeditionen ett mindre gynnsamt mottagande. En brydsam situation uppstod också därav, att Ford själv av ej fullt klara anledningar i hemlighet återvände från Kristiania. Han hade emellertid givit order om, att expeditionen skulle fullfölja sitt mål. Med denna fullmakt och i en trist sinnesstämning inträffade expeditionen i Stockholm på själva julaftonen.

På den svenska mottagningskommittén (i vilken borgmästar Lindhagen var den ledande kraften) vilade att popularisera den idé, för vilken amerikanarna dragit i härnad. Detta lyckades fullständigt. Mötena voro fullsatta av en entusiastisk publik och något av framgång började sväva över företaget.

Sedan isen sålunda brutits, rönte företaget även framgång i Danmark och Holland, vilket sistnämnda land utsetts till slutstation. På denna senare del av färden åtföljdes amerikanarna av en del delegerade från Norge, Sverige och Danmark.

Fordexpeditionen upplöstes sålunda i Haag, men ur denna framgick fredskonferensen i Stockholm samma år, till vilken inströmmade skrivelser från hela Europa med sympati och böner. Man siktade till intet mindre än en stor medlingskongress mellan de krigförande staterna, men arbetet råkade in i ett dödvatten, i all synnerhet sedan Ford beslutat att draga sig fullt tillbaka från sitt verk i Europa.

Fordexpeditionen hade gjort vad den kunnat, slutar hr Lindhagen denna del av sin redogörelse. Dess avsomnande skedde naturligt och i rättan tid. Ford hade säkerligen ej någon klar insikt om, att expeditionen i alla fall under det mörkaste året kom med ett ljus ifrån den nya världen, som lyste, värmde och gav förhoppningar för oräkneliga människor. Den bidrog i sin mån till att så fredens sådd i sinnena.

Detta var sagan om vad man skulle kunna kalla 1916 års idéer.

Emellertid, längtan efter förnuft kunde aldrig bringas till ro. Med året 1917 upptogs försöket att uppväcka internationalen från de döda. I Stockholm konstituerades en holländsk-skandinavisk socialdemokratisk kommitté med uppgift att sammankalla dit en internationell socialistkonferens, som skulle göra slut på kriget.

All fredsvilja i världen riktade nu sina blickar mot den tillämnade socialistkongressen. Icke heller detta bemödande mäktade dock uträtta något. De allierades vilja att hålla ut stod fast. Kongressen kunde inte komma till stånd.

Samtidigt med dessa socialdemokratiska strävanden hopade sig nya moln i både öster och väster. Nordamerika kastade sig in i kriget och i öster stormade en ny makt fram med ett maximiprogram i vapenskölden och en ny värld i kikaren.

Allt detta virrvarr, var sammanfattningen av 1917 års idéer.

I detta skick mötte världen krigsåret 1918. Nordamerika hade motiverat sitt deltagande i kriget med ideella bevekelsegrunder. Det var upprört över det tyska undervattensbåtkriget och man såg ingen annan utväg att bringa Europa till besinning och göra slut på det kaos, som hotade hela världens trevnad och intressen. Av många naturliga skäl förklarades dock icke krig mot båda de kämpande grupperna. Samtidigt förklarades, att vid fredsslutet skulle Förenta Staterna intaga en opartisk ställning och uteslutande ägna sig åt att lägga grund till en varaktig fred.

Till fullföljd av dessa grundsatser framlade president Wilson i sitt budskap till den amerikanska kongressen den 8 jan. 1918 ett "program till världens fred". Detta program sammanfattades i de berömda fjorton punkterna.

Nu slogo framemot årsskiftet krigets böljor plötsligt samman i en vapenseger med bränningar och skum på vågorna. Bland denna böljegång brottades fredshoppet.

Man har sagt, att Wilson under fredsförhandlingarna i Versailles svek sitt program, men om man jämför de fjorton punkterna med Versaillesfredens resultat, så framgår ju dock uppenbart, att de förra i sina väsentliga delar avspeglats i de senare.

De fjorton punkterna voro emellertid representativa för 1918 års idéer. Ingen kan göra det omöjliga, och över förmågan må ingen tvingas.

Här slutar den egentliga redogörelsen för fredsarbetets segrar och nederlag under krigets svarta år. Men författaren återkommer naturligtvis gång på gång till samma ämne i samband med kongressen i Washington. Kongressen som sådan blev som förut nämnts en stor missräkning för borgmästar Lindhagen. Man gick som katten kring het gröt och vågade inte av fruktan för att misshälligheter skulle uppstå gripa sig an med realiteterna i fredsfrågan. Författarens egna motioner — de viktigaste gällde folkförbundsaktens revidering, Amerikas inträde i N. F. och en undersökning om ett världsspråk — stoppades innan de nått fram till kongressen. Men hr Lindhagen personligen gick inte att lika lätt mota. Han lyckades i generaldebatten få ordet och framlade då sina synpunkter.

Mot Wilsons fjorton punkter sätter borgmästar Lindhagen upp sina egna fjorton punkter, som han "utan någon uppfinnarkonst allenast plockade fram ur mänsklighetens visthusbod". Bland dem anse vi de förnämsta vara krigsväsendets fullständig avrustning, borttagande av Folkförbundets krigsartiklar, de militära och ekonomiska sanktionerna och dess sanktionskrig samt undersökning av problemet om antagandet av ett världsspråk.

R. H.

VAGABONDE.

Jag har suttit böjd över en liten bok hela dagen och läst om och om igen de små berättelserna, som den innehåller. Den ger sig ut för att vara en skojare, denna bok, en lustigkurre. På sitt omslag har den en flygande amorin, som okynnigt siktar mot måltavlans svarta prick, men *i n o m* omslaget, bland illustrationerna till texten, har den en bild av en kista med en liten gosse i, död av svält. Den har också en av en änka med en flock på sju hängande efter sig i kjolarna. *F r a m f ö r* änkan står stadens borgmästarinna och visar upp en av sin mans avlagda skjortor. Hon frågar, om icke änkan i stället för pengar skulle vilja ta den som betalning för sitt arbete. — Boken bär titeln *V a d e n g i f t k v i n n a b ö r v e t a.* Och den som skrivit den kallar sig *V a g a b o n d e.*

Det är mest om den sortens varelser, som det icke räknas med i berättelsen om bespisningen av de 5,000, som denna bok handlar. Visst rör det sig också om män, naturligtvis. Om professor Wieth-Knudsen och Chrysostomos guldmun, om gentlemännen i Stockholm, nattetid, och flera andra ryktbara personer av det kön, som själv kallar sig för det förnämsta. (Se svenska folkskollärarnas till regeringen nyligen avlåtna skrivelse!).

Vagabonde har om de båda könen många tänkvärda ord att säga. Om kvinnfolk, som offrar sig, och karlfolk, som skyller från sig, får man läsa i "förfärliga historier" och i "lärorika historier", i historier om "ungdomens förvildning", om "fula karlar och vackra karlar" — och i många andra historier av ett nöjsamt och förträffligt slag.

Mycket oskyldiga se de ut, de små historietterna, liksom omslagets amorin. Man drar på mun, och man skrattar högt. Men sekunden efteråt blir man tyst. Otäcka, svårutredda, hemska samhällsförhållanden ha plötsligt stirrat en in i ögonen. De små berättelserna ha en så allvarsam innersida. Att läsa dem är som det skulle vara att sitta på cirkus — ifall clownen därnere på arenan brast ut i verklig gråt.

Någon har sagt om en av Vagabondes tidigare historier, att vill man ha hela kvinnofrågan i ett nötskal, så kan man ta och läsa den. Kvinno- och äktenskapsfrågan och vad därmed sammanhänger dryftas också här i många olika variationer. Läs t. ex. om stenåldersmannen Karl Karlsson (Kärleksbeviset), som går in i sitt hus och säger till sin hustru: Jag älskar dig. — All right, svarar hon, jag är snart färdig med maten. Men jag rör ödleäggen kanske du vill vara snäll och slå eld och flå glyptodonen. — Det gör jag icke, säger Karlsson, göra upp eld och flå villebråd är kvinnfolksgöra. Men jag älskar dig. — Apropos älska, säger frun, så påstår stenåldersmannen i villan bredvid, att han också älskar mig. Jag undrar, vem av er som älskar mig mest? — Det ska du snart bli varse, ropar Karlsson, flyger ut genom dörren svängande sin flintkniv och med höga rop utmanande grannen. Sedan denne dödats och nedstoppats i myren återvänder Karlsson med avhuggen näsa och blödande ur flera sår. — Vet du nu vem som älskar dig mest? — Detta slagsmål har bara bevisat, att du älskar slagsmål, säger fru Karlsson. Det visste jag förut. Men hade du tänt vår eld och hjälpt mig med den sega glyptodonen, så hade jag kanske trott på din kärlek. Nu är det som det är. Adjö på en stund. Så går fru Karlsson över spången mot skogen. — Och hennes gång var dansande, ty hon gick att möta sin älskling.

Eller berättelsen, som heter *D y g d.* — Eulalia arbetade natt och dag med sömnad, försörjde sig och barnet och kunde lägga undan en slant. En dag kom barnets fader och sade: Jag har hört talas om din flit och om din sparade slant, vore det icke bäst att jag, mot skälig ersättning, toge hand om ditt arma barn och satte henne i min systers familj? De ha så många barn och kunde behöva en liten hjälp i huset. Din dotter komme på så sätt bort från en för ett oskyldigt barn olämplig omgivning och du skulle få mera tid till förvärvsarbete. — Vore det ej bättre, att du gifte dig med mig? säger Eulalia. Jag är, som du säger, icke längre barskrapad. — Då sade mannen: Eulalia, det finns något som en hederlig man har rätt att fordra av sin hustru, av sina blivande barns moder; detta något är dygd. Hur uppfyller du denna enkla fordran? Är du lämplig att bliva en god mans hustru? — Unga kvinna, säger Vagabonde i slutet av denna historia, lev så, att du i dygd må vara din blivande makes jämlike!

Jag har tagit i högen bara. Men alla berättelserna äro lika goda, och det är svårt att ge företräde åt någon särskild. — Detta är ju att gå ganska illa åt männen, säger någon. — Ja, svarar jag, det är det. Men det är icke för att män äro män, utan därför att Vagabonde icke kan tåla självgodhet och dryghet hos någon levande varelse. — Männens tilltagande nervositet har hon, tror jag, medkänsla för. Det är nog inte så roligt, säger hon, när makten glider en ur händerna . . .

Att Tuttan och Putte äro med i galleriet faller av sig själv. Finns det någon här i landet, som gjort mera förtjusande iakttagelser över barn än modern till dessa båda lyckliga ungar, det frågas? Tuttan och Putte äro lika bedårande i denna bok som alltid annars, och den är full av de finaste drömmar om deras framtid, drömda av deras mor. De skola bli unga hjältar sans peur et sans reproche, läkare för de spetälske på öde öar, konstnärer av Guds nåde, uppfinnare av tuberkulosserum och av något som omöjliggör krig.

Hur mycket Vagabonde än har att säga männen, så är hennes ideal när allt kommer omkring likväl en man. Han är filmskådespelare borta i U. S. A. och heter Charles Chaplin. Det finns en liten berättelse om honom också, och de raderna ha ett särskilt tonfall av deltagande och förståelse. Hon förstår denne lille fattige trashank, som "sysslar med de tokigaste trick och under tiden lurar i oss en predikan om alla evangeliets dygder". Om jag icke misstager mig, räknar Charles Chaplin och Vagabonde släkt på mycket nära håll. Från den ryktbare filmhjälten i Kalifornien går en osynlig linje till Dagens Nyheters kåsör i Stockholm. Hon som han tål icke översitteri och måste alltid försvara de hjälplösa. Ogifta mödrar, barn och änkor bli hennes klientel. Det är deras sorglustiga livsäventyr hon berättar. Vi le åt historierna, liksom vi le åt Chaplin. Men löjet är nära tårar.

Ellen Michelsen.

Vad vill det danska rättsförbundet?

I det jag här skall försöka klargöra Rättsförbundets program, vill jag samtidigt åskådliggöra både den samklang och den disonans, som råder mellan detta program och andra politiska partiers.

Man kunde helt kort säga: Rättsförbundet vill, att det skall göras fullt bruk av grundlagens § 80, som säkrar egendomsrättens okränkbarhet.

Häri överensstämmer ju Rättsförbundet till synes med det konservativa folkpartiet, men en djupare undersökning av vad detta krav innebär, kommer att uppenbara olikheterna.

För att säkra egendomsrättens okränkbarhet är det absolut nödvändigt att veta vad en människa med rätta äger. Överflyttad på det ekonomiska livets lagar kan definitionen på rättmätig egendom formuleras sålunda: En människas rättmätiga egendom är de värden, som människan frambringar genom sitt arbete.

En rättsstat blir då ett samhälle, där skyddandet av denna egendomsrätt har blivit grundpelaren, den medelpunkt, omkring vilken all social organisation rör sig. Själva definitionen förefaller säkert många så självklar, att de ha svårt för att tänka sig, att man kommer något revolutionerande åstad genom att draga dessa konsekvenser. Men ser man närmare efter, upptäcker man som den första konsekvensen, att varje monopol, som i kraft av sin särställning är i stånd att beskära individernas arbetsförtjänst, antingen genom en konstlad fördyring av varor eller genom rena övergrepp, är en kränkning av rätten.

Följande för samhället fördärvliga monopol må alltså oskadliggöras såsom stridande mot den enkla rättfärdighetens krav:

För det första statens och kommunens skattemonopol.

När man i det nuvarande samhället har funnit sig i en ständigt ökad skattepress, beror det dels på bristande klarsyn, dels på att man har ett något slitet samvete, i det den ständigt stigande arbetslösheten talar sitt tydliga språk om att samhället icke är byggt på någon särdeles fast grund — och så länge man inte kan skönja hur en sådan skall kunna läggas, bär man de oundgängliga följderna av osäkerheten. Men envar måste kunna se, att vårt samhälle rent socialt tynges av den tilltagande produktionshämningen. Denna har två huvudorsaker, som i själva verket kunna föras tillbaka till ett och det samma, nämligen skattebördan. Denna medför en konstlat förhöjd arbetslön för alla, som deltaga i produktionen, och samtidigt förringar den köpkraften inte bara hos de arbetslösa, men så att säga för alla landets medborgare. Ännu en åtdragning av skatteskruven, och flera företag måste stoppa, nya arbetslösa kräva underhåll, nya skatter måste skrivas ut — mer en sådan trafik kan samhället inte bära i längden.

Men det är inte bara den direkta skatten, som är ett övergrepp. Den indirekta skatten, som verkställes genom tullar, antingen nu detta sker med den ena eller andra motiveringen, är ett så mycket farligare övergrepp som den verkar som en mera osynligt dödande hand över all produktion, också den beskyddade. Jag skall inte här komma närmare in på, hur det går till, att ett parti, som så avgjort har satt egendomsrättens okränkbarhet som sitt måtto som det konservativa folkpartiet gjort, ändå ständigt uppträder som en mekanisk docka; när man trycker den på magen, piper den: Tull, tull, tull — det gör detsamma, vad man än säger åt den.

För det andra kräver en genomförd tillämpning av rätten, att det monopol, som är storfinansens fasta borg, från vilken denna maktfaktor i själva verket leker med oss alla, nämligen jordmonopolet, upphäves genom en verkligt konsekvent lagstiftning om jordvärdeavgift. Jordfrågans rättfärdighet är så klar, så upplysande, när man bara får fatt på den i dess renhet.

Det skall därför från början betonas, att jordvärdeavgift inte betyder skatt på jorden i likhet med andra skatter, ty i så fall vore den ju rätt och slätt ett övergrepp. (Därför är det inte nog att man kallar en lag för jordvärdelag, den blir det först i det ögonblick, som den för med sig att hela beloppet av den inkomna jordvärdeavgiften användes till att avlösa andra skatter). Grundskådningen för jordavgiften är den, att den som har fått brukningsrätten till ett stycke jord därmed har fått en särförmån, som inte är — och inte kan vara — uttryck för hans arbetsskapade värden. Men varje särskild fördel måste utjämnas, och det är detta som sker genom jordvärdeavgiften, vilken praktiskt taget betyder den avgift (på det nakna jordvärdet), som gör det omöjligt att spekulera med jorden, men som samtidigt inte gör intrång i de värden, som frambrings genom jordbrukarens arbete, byggnader och andra förbättringar.

Att det är en tydlig skillnad mellan arbetsskapade värden och värden, som skapats genom samhället, blir snart klart för de flesta. Men det dröjer innan man förstår, att jordvärdeavgiften just är i stånd att i praktiken draga denna gräns. Man hör alltför ofta, att det är orättfärdigt att jordbrukarna skola betala all skatt. Det må då fastslås, att jordvärdeavgiften inte är någon skatt (d. v. s. maktövergrepp) men en skuld, en avgift för en särskild förmån. Om det inte är någon särförmån att bruka jorden så är det heller ingenting att betala, men själva efterfrågan på jord, t. o. m. i dessa tider, då arbetet är så hårt belastat av skatter och avgifter i alla former, visar tydligt, vad denna särförmån är värd.

Det skriande missförhållande, som tydligare än något annat visar vårt samhälles osundhet, att det på en gång råder en stigande arbetslöshet (alltså överskott på arbetskraft) och en ständig bostadsbrist (d. v. s. överskott på arbetstillfällen) skulle utjämnas i samma grad, som man genom införande av jordvärdeavgift avstod från att värna spekulationskrafterna i samhället och i stället skyddade arbetet.

Nu komma många av denna tidnings läsare att förundrade fråga: Är det verkligen nödvändigt att bilda ett nytt parti för dessa idéer, som ju just hävdas av radikala vänstern. Frihandel och jordvärdeavgift, är det inte just huvudpunkterna i detta partis program?

Den stora skillnaden består kanske däri, att rättsförbundets anhängare, alla och envar, uppfatta dessa krav inte som politiska opportunitetskrav utan som djupt liggande rättfärdighetskrav. Om de inte respekteras fullt och helt, måste detta hålla vårt kulturliv i en osund atmosfär av otrygghet och splittring.

Men också rent praktiskt sett är det en skillnad, som enligt vår uppfattning gör en politisk nydaning nödvändig.

Jordavgiften är ett uttryck för samhällets rättmätiga inkomster. Men då måste staten som ett uttryck för samhällets gemensamma intresse — finna sig i samma villkor som den enskilde medborgaren, nämligen att rätta munnen efter matsäcken. Den trafik, som nu i en lång följd av år drivits av stat och kommuner, att man först har fastställt sina höga krav och därefter, dels genom en ständigt stigande skattebörda, dels genom en ofantlig skuldsättning har försökt att åstadkomma medel att tillfredsställa kraven, är i hela sin metod så farlig, så förödande för all sund hushållning, att det säkerligen är ett naturligt sammanhang mellan denna förvaltningsmetod och den stigande osäkerheten vad beträffar mitt och ditt, som bankkrascher, förskingringar och bedrägerier vittna om.

Om man undantar det socialdemokratiska partiet, är det visserligen enighet om, att en inskränkning av statens och kommunernas förvaltningsområden är nödvändig. Men man står med blotta önskan utan någon ledande idé, och så länge denna fattas, kommer man inte att kunna företaga sig något allvarligt. Här sätter Rättsförbundet in med en alldeles naturlig konsekvens av själva grundidéerna. Samhällets rättmätiga inkomst kan användas endast till sådana ändamål, som alla äro lika intresserade av att få tillgodosedda. Men det är klart att den nuvarande statsverksamheten, som ingriper reglerande i det ekonomiska livet, och inte blott i syfte att skydda arbetet mot övergrepp, blir ett beskyddande av en viss grupps intressen, men fördärvande andras. Dessa reglerande ingrepp äro nödvändiga så länge man upprätthåller en ordning, där den fria konkurrensen inte kan utvecklas, eftersom kapitalmakten genom monopol tillförsäkrats en särställning.

Men Rättsförbundets politiska uppfattning är den, att vad det nu rör sig om, är att på allvar genomföra den samfingspolitik, som den radikala vänstern givit uttryck åt. Den nuvarande krisen är enligt vår uppfattning inte ett tillfälligt fenomen, utan ett utslag av att samhället i grunden är så sjukt, att den enda möjligheten till ett tillfriskande är en genomgripande operation. Så länge statsmakten så våldsamt kan gripa in i det ekonomiska samlivet, som nu både genom skattepolitik, tullpolitik och hela lagstiftningsarbetet, är det ganska naturligt att politik måste bli en kamp om makten, och lika naturligt att de som ha gemensamma intressen söka sig tillsammans.

Därför måste väl räddningen för vårt land komma därigenom, att flera och flera inom de olika partierna få upp ögonen för splittringen mellan sitt partis sociala intressen och klassintressen och offra de sista för de första. Men det betyder i verkligheten, att de för eller senare sluta som rättsstatsmän.

(Ur Politik av Viggo Bredsdorf)

Första posten i kassaboken

bör vara ett för sparändamål regelbundet reserverat belopp. Den som vill spara — och yem *vill* icke det? — måste se till, att räknandet i kassaboken föregås av planmässigt beräknande och att utgiftsstaten begränsas till vad som är över sedan ett, må vara blygsamt, men dock konsekvent tillgodosett sparbelopp *först* avlagts. Att spara vad som möjligen räkar bli "över" på utgifterna betyder allt för lätt att ingenting blir över, och att den goda föresatsen rinner ut i sanden.

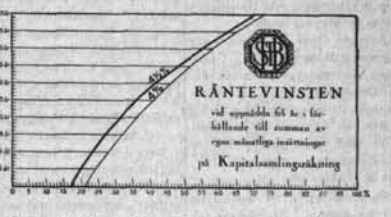

Ovanstående diagram åskådliggör förhållandet vid uppnådda 65 år mellan räntevinst och egna insättningar efter dels 4 proc., dels 4½ proc., eller genomsnittsräntan sedan 1900 på kapitalräkning i Handelsbanken. Den ålder, då successiva månadsinbetalningar ta sin början, angives från 0 till 50 år. På 4½ proc.-linjen avläser man t. ex. att en 25-åring för att uppnå ett visst belopp själv har att successivt bidraga med inalles 36 proc. därav — resten skänker räntan. 10.000 kronor på 65-årsdagen kräva alltså för 25-åringen inättningar — likformigt fördelade under en tidsrymd av 40 år — av tillsammans 3,600 kronor medan räntevinsten uppgår till 6,400 kronor.

Begär fullständig tab ll från och

ÖPPNA KAPITALSAMLINGSRÄKNING I

Svenska Handelsbanken.

En lagstiftare i Norge.

Johan Castberg avled på julaftons morgon i Oslo. I Sverige var han en gång framförallt känd som en ivrig motståndare till unionen. Men han var inte bara en strid man. Han var en vidsynt och varmhjärtad människa, som av medkänsla med de betryckta arbetade för deras bästa. Han var frisinnad i ordets bästa bemärkelse och ägnade sina krafter åt vad han ansåg vara det rätta.

Castberg har gjort sig bemärkt på flera områden, och på många olika håll har hans verksamhet lämnat bestående resultat.

Som politiker var Castberg en av Norges mest framstående. Han var den drivande kraften i bildandet av den radikala vänstern åren efter unionsupplösningen. I den vänsterregering, som bildades 1908 blev Castberg justitieminister och 1913—1914 var han social- och handelsminister i den dåvarande ministären.

Castberg ägnade mycket intresse åt arbetarrörelsen. Efter resor i Tyskland, England och Schweiz, som särskilt avsågo studier av arbetsförhållanden och sociala frågor i övrigt, ägnade han mycken kraft åt arbetarlagstiftningen i Norge. Även i fråga om skatte- och tullfrågor åstadkom Castberg under samverkan med socialdemokraterna flera reformer.

Det verk, som framförallt gjort Castbergs namn känt, är de norska barnalagarna av 1915, de s. k. "Castbergslovene". I och med genomvandet av dem åstadkom Castberg ett märkligt framsteg i ordnandet av samhällets och de enskildas förhållande till barnen. Lagarna, som omfatta såväl utomäktenskapliga som inom äktenskapet födda barn, förändringar i arvslagen och skilsmässolagen samt omhändertagande av barn, beteckna i många avseenden införandet av en ny uppfattning i dessa frågor. Grunden för lagen om utomäktenskapliga barn är principen om barnets lika rätt gentemot båda föräldrarna. Den tar sig uttryck i att barnet har rätt även till faderns namn, samt ärver fader och fädernefränder såväl som moder och mödernefränder. Lagen går sålunda längre än den svenska. Castberg följde med stort intresse den diskussion om bidragsfond för utomäktenskapliga barn, som i höstas fördes i Sverige.

Castberg fick uppleva att hans lagar blevo antagna efter mycken strid. Och vad mera var, han fick även uppleva resultat av den rundfråga, som i höstas skickades ut till nyndigheterna landet runt, en rundfråga, som gällde barnlagarnas tillämpning. Svaret blev ett enhälligt lovordande av lagarna i praktiken. Det faktum att Castbergs namn är bundet till dessa lagar måste vara det bästa äreminnet över honom.

Kifas sjukstolar

i olika storlekar och skilda utföranden äro väl bekanta för att kedjemässiga och solida utföranden. Begär Kifas specialkatalog över sjuk- och rullstolar.

Kirurgiska Instrument Fabrika A.-B.
— KIFA —
Tel. Norr 286.
Regeringsgatan 31, Stockholm.

Den nya skolan och den gamla.

(Forts. fr. sid. 1.)

minstone för de mindre begåvade. Att en person var mindre begåvad var väl ingen anledning att sluta skolan förr. Tvärtom hade han tydligen större behov av hjälp och ledning i sitt bildningsarbete än de högt begåvade.

Lösningen fanns på en annan väg än genom gallring och spärr. — Lösningen har kommit med den nya skolan. Och kanske har den haft en sådan makt att tränga sig fram därför att den kom som svar på en fråga:

Hur skall vi få fram skolan för alla? Demokratiens skola?

Så här lydde svaret:

"Skolornas sak är att anpassa sig efter lärjungarna. Att skolans sak skulle vara att såga, hyvla och klämma in lärjungarne i fastställda skolformer är det oförsynta kravet från ett gammalt och orimligt pedanteri! Till dess detta pedanteri är uppryckt med rötterna, måste skolorna misslyckas!" (kurs. av undert.) — — "Det finns misslyckade skolor, skolböcker och studiemetöder, pedanters misslyckade dogmer och traditioner. Det finns misslyckade hem, misslyckade sysselsättningar och förströelser. Det finns alla möjliga misslyckade plagg att hänga på barnen, men — det ligger i sakens natur att det inte kan vara barnen som äro misslyckade."

Dessa satser ha formulerats av Frederic Burk, rektor för San Franciscos statsseminarium, död 1923, under de korta åren sedan 1911 banbrytande i arbetet att göra den nya skolan till verklighet. Hans medhjälpare ha varit legio, med i ögonen fallande starkt kvinnligt inslag.

Bakom eller inuti denna praktiska rörelse står John Dewey ,sedan 1904 professor i filosofi vid Columbiauniversitetet i New York. Hans filosofi har blivit "pedagogik", under spanande efter "morgondagens skola", som skall ge utvecklingsmöjligheter åt ett nytt släkte. Den skola, som inte ger kunskaper till snobberi, men som är verkstaden och samhället i miniatyr och därför fostrar till den demokrati, som vi ännu aldrig sett. Den skola, som inser, att den blott skall ge verktyg, men att allt hänger på själens bevarade förmåga att absorbera och tolka intryck och erfarenheter, d. v. s. att själv reagera! Och detta ända från barndomen och intill livets sista dag.

Det finns väl ej en skola i Amerika, som ej nåtts av Deweys tankar. Och de ha gått långt utanför hans världsdels gränser. Under två år har han i Kina föreläst för lärare.

Den nya skolan i Amerika kan alltså närmast sägas stråla ut från John Dewey och från seminariet i San Francisco. Det var en av Burk's lärarinnor där, Mary A. Ward, som 1911 började experimentera med individuell undervisning i räkning i en av skolans övningsklasser. Dessa experiment gjorde klart för Burk, i vilken grad — förut oanad! — barn arbeta i olika takt. Vilken grymhet det därför är att låta dem arbeta i "marschkolonn", i klassystem, där de fortfärdiga måste slöa och tråka, och de långsamma jagas under en evig känsla av misslyckande, med kvarsitteri som enda lättnad. Eller de lär att fuska sig fram på osäkra fötter, kanske ända upp i examen — och så livet igenom!

Burk och hans lärjungar har samlat och offentliggjort ett stort statistiskt material, ur vilket lektor O. ger oerhört intressanta utdrag. Detta material har tvingat Burk att avvisa även sådana förslag som detta: Kan det ej duga med en uppdelning av klasserna på tre avdelningar, de mycket begåvades, de medelbegåvades och de underbegåvades? Burk svarar, stödd på sin och sina lärares erfarenhet: en sådan uppdelning råder inte bot på det onda, ty ett och samma barn har olika takt i olika ämnen, under olika terminer, olika månader. Det går ej med mindre än att övergå till den verkligt individualiserade undervisningen, där var och en får följa sin takt, får lämna ett område då det är genomarbetat, men ej förr! Kvarsittning i form av att börja om igen kommer ej i fråga, men man håller på tills man är färdig, längre eller kortare än den "ordinarie" tiden.

Två äro Burk's grundläggande fordringar, och med dessa har den nya skolan i alla dess olika skiftningar gått fram i Amerika: 1. Klassystemets sönderbrytande. 2. Bannlysning av de dagliga läxorna (i allmänhet av allt obligatoriskt hemarbete).

Klassystemet börjar med denna orimliga fordran: "Sitt nu raka, stilla och tysta! Se på mig, allesamman! Tänk bara på den enda sak jag ålägger er att tänka på och precis på mitt sätt. Och håll på att tänka på den så länge som skolans schema säger att ni skall tänka på den. Sen skall jag se efter på schemat och tala om, vad ni då skall tänka på!"

Resultatet av detta blir naturligtvis att de "ouppmärksamma" försjunker i sin egen värld, och de "uppmärksamma" förbrukar 80—89 % av sin kraft för att hålla fast sin uppmärksamhet.

Dagsläxorna förlägger dels huvudarbetet till den orimliga tiden efter skolarbetet, dels bli de en själsfrätande mara och de skapa en ödesdiger moral: så mycket, men aldrig mer!

Tillämpningarna av Deweys tankar och Burk's system äro mycket skiftande, roligt nog. I Amerika har de mest nått bottenskolan — i städer och på landet — men håller på att genomtränga även den högre skolan.

Därom vidare i följande artikel.

Honorine Hermelin.

(Forts. i nästa n:r).

Kampen för nykterhet.

Riksdagens nykterhetsgrupp, riksdagens socialdemokratiska nykterhetsgrupp samt förbudsvännernas landsförbund ha i två gemensamma skrivelser till Kungl. Maj:t gjort en del förslag, avsedda att underlätta arbetet för folknykterhet.

När det gäller utskänkning av rusdrycker samt tillverkning och försäljning av maltdrycker har ännu det privata vinstintresset fria händer. Ett bevis på det motstånd mot nykterhetsarbetet, som den privata restaurantrörelsen erbjuder, anse förlagsställarna ligga i den offentliga dansen. Restauratörernas vinstintresse är anledningen till dansen på restauranterna. Men dansen föranleder i sin tur en hel del ungdom, som annars inte skulle besöka restauranterna, att å dessa lägga sig till med alkoholvanor. I skrivelsen förordas utredning av den privata restaurantrörelsens avveckling.

Vidare förordas en utredning av det privatekonomiska intressets ställning i bryggerihanteringen, samt att 1925 års trustlagstiftning vinner tillämpning på bryggeriindustrien.

I den andra skrivelsen hemställes om utredning av möjligheten att befria bolag för försäljning av rusdrycker från inkomstskatt till kommunen, samt att denna fråga måtte föreläggas riksdagen i samband med kommunalskattefrågan. Det är tydligt att kommunernas intresse av försäljningsbolagens inkomster såsom skattekälla, inte underlättar arbetet för en begränsning av rusdrycksförbrukningen.

Slutligen göras en del erinringar med anledning av kontrollstyrelsens förslag till ändring av förordningen angående försäljning av pilsnerdricka. Med påpekande av, att pilsnerdricka är användbart som berusningsmedel, förordas skärpt försäljningskontroll. Häri inbegripes, att den av kontrollstyrelsen föreslagna rätten att avlämna varan även vid station för regelbunden automobiltrafik, inte måtte genomföras.

Kurs i skridskoåkning för damer.

Det vackra jul- och nyårsvädret har riktigt gjort en begiven på sport utomhus. Det är inte så lockande att sluta upp med de uppfriskande skridsko- och skidturerna när helgerna äro över. I Stockholm kommer ett ovanligt tillfälle att beredas sportintresserade damer att fortsätta friluftslivet även efter julferiernas slut. Svenska Kvinnors Centralförbund för Fysisk Kultur har anordnat en kurs i skridskoåkning, särskilt konståkning, avsedd för damer. Kursen skall förläggas till Matteus folkskolas skridskobana i Stockholm. Den tar sin början den 14 jan. och pågår sedan tisdagar och fredagar mellan kl. 4 och 6 e. m. För 10 gånger oeräknas ett pris av 10 kr. Kursens ledare blir gymnastikdirektören fru Ragnvi Torslow-Lundgren. Säkert komma många att med nöje deltaga i denna kurs, som är den första i sitt slag. Skridskoåkning tycks för närvarande vara en ganska förbisedd konst. Men för alla, som äro roade av denna, blir det säkert ett välkommet tillfälle att under så högt kvalificerad ledning få använda och förkovra sina kunskaper i den fina och nyttiga sporten.

Svenskt patent.
För efterapningar varnas.

Extra inkomst — **hemarbete**, genom att i hemmen utföra stickarbeten för egen eller vår räkning på vår patenterade stickmaskin ARE — specialmodell.

Säljes även med S. K. F. kullager. Levereras till svenska statliga institutioner.

Överbetala icke rät-stickningsapparat med *korta* nålar då ni kan erhålla en bättre och billigare, näml. Are-Standard till endast kr. 125:—, vilken kan kompl. med randapparat för *avig* stickning. Nyhet: Are långstickmaskin. Naumanns världsberömda symaskiner med kullager. Begär prospekt.

NORDISKA TEXTILKOMPANIET
Vasagatan 15—17, STOCKHOLM.

Våra medarbetare.

I Tidevarvets första nummer av år 1927 vilja vi införa en förteckning över de medarbetare, som under år 1926 medverkat i tidningen, samtidigt som vi till dem alla rikta ett varmt tack för det gångna året och ett välkommen åter för det kommande. Vi göra detta i fullt medvetande om att det är på våra läsares och på våra medarbetares ökade intresse för Tidevarvet, som tidningens öde beror.

Fru Rut Adler.
Doktor Alf Ahlberg.
Doktor Andrea Andreen-Svedberg.
Advokat Eva Andén.
Amanuens Ebon Andersson.
Doktor Gunhild Bergh.
Förf. Ingeborg Björklund.
Fru Elsa Björkman-Goldschmidt.
Förf. Anna Björkman.
Fru Jenny Bergqvist-Hansson.
Lektor Abel Bergsten.
Fröken Greta Cardell.
Fröken Karin Cardell.
Lektor Anna Christensson.
Fil. lic. Emy Ek.
Lektor Elisabeth Eurén.
Förf. Anna Lenah Elgström.
Lektor Emilia Fogelklou.
Förf. Else Feldman.
Fru Märta Tamm-Götlind.
Kerstin Hed.
L. F. K. Yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren.
Förf. Maj Hirdman.
Fru Marie Hjelmer (led. av Danmarks riksdag).
Professorskan Signe Henschen.
Förf. Nanny Johansson.
Fru Elisabeth Krey-Lange.
Doktor Gerda Kjellberg.
Fil. mag. Karin Koch.
Fru Anna Levertin.
Fru Bett Lundström.
Advokat Hugo Lindberg.
Fröken Ellen Michelsen.
Fru Ragnhild Modin-Ringström.
Doktor Ada Nilsson.
Advokat Elisabeth Nilsson.
Förf. Jeanna Oterdahl.
Fröken Anna Pallin.
Förf. Marika Stjernstedt.
Advokat Math. Staël von Holstein.
Fru Eva Schmidt.
Doktor Naima Sahlbom.
Fröken Elisabeth Tamm.
Fil. kand. Elsa Wilkens.
Trafikinspektör Anna Westergaard.
Fru Clara Wigforss.
Förf. Eva Ärnds.

Vad-som-kan hända.

Det talas mycket om de dyra läkemedlen och vissa apoteks grova inkomster. Vid förra riksdagen förekom även en motion om nedsättandet av läkemedlens priser. Den avslogs visserligen, men Medicinalstyrelsen har nu förklarat, att taxan skall revideras, men ibland leder Medicinalstyrelsens ingripande till motsatt effekt.

Sålunda tilldrog det sig att ett visst franskt medel av låt oss säga tarmuppfostrande karaktär, som tillvunnit sig flera läkares gillande, på läkarnes föranstaltande importerades genom en drogfirma d. v. s. "grosshandelsaffär" i apoteksvaror, som sedan distribuerade preparatet i fråga till apoteken. Men priset var litet högt. Något över eller under 5 kr. En välvillig apotekare erbjöd sig då införskriva medlet direkt, vilket är varje apoteksinnehavares rättighet att göra och kunde försälja medlet ifråga för 3 kr. och ändå ha en respektabel vinst av minst 1:25 pr ask. Så långt var allt gott och väl. Men de andra apoteken, som fortfarande begagnade mellanhanden-drogaffären kunde ej gå under 4:85, varför deras kunder knorrade. Den beskedliga apotekaren, som ville väl, fick arga påringningar från sina medbröder, som trots hans fullt lagliga tilltag att nöja sig med denna respektabla handelsvinst beskyllde honom för illojal konkurrens. Botemedlet var lätt att finna. Medicinalstyrelsen uppförde preparatet ifråga i Medicinaltaxan, varav följer att priset måste beräknas efter det pris drogaffärerna sätta, så nu är apotekaren lagligen tvungen att begära 4:85 vare sig han importerar det själv eller inte. Så går det till när man har monopol, och den trösten att monopolet hindrar den enskilde innehavaren att trissa upp prisen över hövan, är ringa, ty som alla väl veta ledas de legitimerade läkarne och apotekarne i sitt handlande aldrig av ekonomiska motiv. Det ha de för länge sen överlåtit åt kvacksalvarne.

X—Ray.

Massage, Solbad, Ansikts- o. Fotbehandling
Kungsgatan 64, 1 tr. Norr 87 47.
Fru AGNES SVENSSON
Ex. Sjukgymn.

För Eskilstuna och Södermanland

annonseras bäst i

Eskilstuna-Kuriren

Stadens största tidning och länets utan jämförelse förnämsta annonsorgan.

Begär annonsoffert.

Uppskjut ej att prenumerera på

TIDEVARVET.

Gör det **i dag.**

Ny roman av **Elin Wägner** under årets lopp.

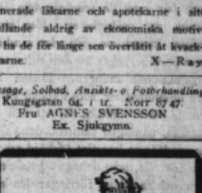

Varje morgon ett glas
Fruktsalt-Samarin
Det håller fysiken fin, det utför en invärtes rengöring, avlägsnar från kroppen otjänliga ämnen, utdriver den skadliga urinsyran samt uppfriskar blodet, ger god hälsa.
Fruktsalt-Samarin
per flaska Kr. 2:50 erhålles å apotek, hos droghandlare m. fl.
Cederroths Tekn. Fabr., Stockholm